

Sygn. akt XII C 897 / 20

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 25 marca 2022 r.

Sąd Okręgowy we Wrocławiu XII Wydział Cywilny

w składzie:

Przewodniczący: **Sędzia SO Krzysztof Rudnicki**

Protokolant: **Klaudia Bogucka**

po rozpoznaniu w dniu 25.03.2022 r.

we Wrocławiu

na rozprawie

sprawy z powództwa **P. W. i A. W.**

przeciwko (...) w W. – **działającemu przez Oddział w Polsce w W.**

o zapłatę i ustalenie

I. ustala, że pomiędzy stronami nie istnieje stosunek prawny kredytu wynikający z umowy o kredyt hipoteczny nr (...), sporządzonej dnia 24.10.2007 r., a podpisanej dnia 29.10.2007 r., zawartej pomiędzy (...) S.A. Oddział w Polsce w W. (poprzednikiem prawnym pozwanego) oraz P. W. i A. W.;

II. zasądza od pozwanego na rzecz powodów **110.630,69 zł** (sto dziesięć tysięcy sześćset trzydzieści złotych, sześćdziesiąt dziewięć groszy) oraz **20.223,80 CHF** (dwadzieścia tysięcy dwieście dwadzieścia trzy franki szwajcarskie, osiemdziesiąt centymów) wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie liczonymi od obu wskazanych kwot od dnia 14.11.2020 r. do dnia zapłaty;

III. oddala powództwo w pozostałym zakresie;

IV. zasądza od pozwanego na rzecz powodów **6.634 zł** kosztów procesu.

XII C 897 / 20

UZASADNIENIE

Powodowie P. W. i A. W. wnieśli o zasądzenie od pozwanego (...) Oddział w Polsce w W. 20.223,80 CHF oraz 110.630,69 zł wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie od dnia złożenia pozwu do dnia zapłaty liczonymi od obu wskazanych kwot, a także zasądzenie od pozwanego kosztów sądowych, kosztów zastępstwa procesowego oraz 200 zł kosztu wydanie zaświadczenia o kredycie jako uzasadnionego kosztu dochodzenia roszczenia.

Powodowie podali, że zawarli z poprzednikiem prawnym pozwanego (...) S.A. umowę kredytu budowlano-hipotecznego. Kredyt został wypłacony w polskich złotych, łącznie 280.000 zł, w trzech transzach. Od 28.12.2007 r. do 28.01.2015 r. kredyt spłacany był w złotych polskich, a następnie od 28.02.2015 r. jest spłacany w walucie CHF. Łącznie powodowie spłacili kwoty dochodzone pozwem.

W ocenie powodów umowa jest nieważna na podstawie art. 69 ust. 1 i 2 pr. bank. w zw. z art. 58 § 1 kc, a także zawiera niedozwolone postanowienia umowne. Zastosowana w umowie klauzula waloryzacyjna była sprzeczna z naturą kredytu bankowego, a ponadto naruszała zasady współżycia społecznego. Powodowie nie znali zasad ustalania kursów walut w Banku. Kwestionowane klauzule nie zostały z powodami indywidualnie uzgodnione. Treść umowy pochodzi z wzorców umownych, które stosował poprzednik prawny pozwanego. Powodowie na żadnym etapie poprzedzającym postępowania nie mieli możliwości modyfikowania tychże klauzul.

Wobec braku związania powodów niedozwolonymi postanowieniami umownymi żądanie zwrotu zapłaconych kwot znajduje podstawę w art. 410 kc.

W odpowiedzi na pozew pozwany (...) w W. Oddział w Polsce w W. wniósł o oddalenie powództwa w całości oraz zasądzenie od powodów kosztów procesu.

Podniósł zarzut przedawnienia roszczeń dochodzonych przez powodów.

Przyznał, że strony łączy umowa o kredyt hipoteczny indeksowany do waluty obcej. Zaprzeczył natomiast następującym okolicznościom:

- braku możliwości negocjowania przez powodów warunków umowy w trakcie trwania procedury kredytowej czy też wpływu na jej treść;
- rzekomemu uchybieniu przez pozwanego standardom jakości i obsługi powodów jako konsumentów, w tym niewypełnieniu obowiązku informacyjnego w toku czynności poprzedzających zawarcie umowy kredytu, jak i w trakcie jej zawierania w zakresie dotyczącym ryzyka związanego z zaciągnięciem kredytu indeksowanego, zmian kursu walutowego i związanej z tym zmiany wysokości kwoty zaciągniętego zobowiązania i rat kapitałowo-odsetkowych;
- braku indywidualnego uzgodnienia między stronami postanowień umownych dotyczących klauzul waloryzacyjnych; braku możliwości zapoznania się z umową i regulaminem w trakcie trwania procedury kredytowej;
- ukształtowania treści umowy w sposób niejednoznaczny, a także sprzeczny z dobrymi obyczajami oraz rażąco naruszający interesy powodów;
- dowolności pozwanego w kształtowaniu tabeli kursowej.

Pozwany podniósł, że zaciągając zobowiązanie powodowie byli świadomi ryzyka kursowego, przede wszystkim faktu wpływu kursu waluty na wysokość zobowiązania wobec pozwanego oraz wysokość raty, albowiem przed podpisaniem umowy dwukrotnie złożyli stosowne oświadczenie w tym zakresie na piśmie.

Pozwany wskazał, że od momentu zawarcia umowy będący jej integralną częścią regulamin był kilkakrotnie zmieniany, od 01.07.2013 r. zawierał jasny opis mechanizmu wyznaczania kursów kupna i sprzedaży dla walut CHF/PLN.

Pozwany zarzucił brak podstaw do kwestionowania ważności umowy kredytu. Wskazał, iż w

orzecnictwie zdefiniowano i potwierdzono dopuszczalność konstrukcji identycznej z tą, którą pozwany zastosował w umowie zakwestionowanej przez powodów. Nie można twierdzić o naruszeniu zasady nominalizmu, zasady oznaczoności świadczenia czy też o zastrzeżeniu obowiązku zwrotu kapitału w kwocie wyższej niż określona w umowie. Mechanizm indeksacji przyjęty w umowie, w tym sposób ustalania kursów waluty obcej, mieści się w granicach swobody umów określonej w art. 353¹ kc.

Następnie pozwany podniósł, że powodowie zaakceptowali oferowane im warunki, strony uzgodniły w ten sposób nie tylko samą indeksację kredytu, ale również zasady indeksacji. Postanowienia klauzuli ryzyka walutowego spełniają wymagania transparentności i jednoznaczności.

Pozwany zakwestionował także traktowanie postanowień umowy kredytu jako abuzywnych.

Według pozwanego brak jest możliwości unieważnienia umowy lub przyjęcia konstrukcji kredytu złotowego oprocentowanego według stawki referencyjnej LIBOR 3M.

W piśmie procesowym z dnia 23.02.2021 r. (k. 216-225) powodowie zgłosili żądanie ewentualne zasądzenia od pozwanego 93.468,48 zł oraz ustalenia, że postanowienia § 2 ust. 1 umowy o kredyt nr (...) z dnia 24.10.2007 r. oraz postanowienia § 7 ust. 4, § 9 ust. 2 pkt 1, § 13 ust. 7 Regulaminu kredytu hipotecznego udzielanego przez (...) stanowią niedozwolone postanowienia umowne i nie wiążą powodów od chwili zawarcia umowy.

Powodowie wskazali, że przedmiotem roszczenia ewentualnego jest nadpłata za cały okres objęty pozwem, wynikająca z przeliczenia każdej raty według kursu, po jakim kredyt został uruchomiony.

Na rozprawie w dniu 05.01.2022 r. (k. 290) pozwany na podstawie art. 496 i 497 kc złożył oświadczenie o ewentualnym skorzystaniu z prawa zatrzymania i podniósł zarzut zatrzymania świadczenia w postaci kwoty kredytu w wysokości 280.000 zł

W piśmie procesowym z dnia 12.01.2022 r. (k. 307-310) powodowie zmienili żądanie pozwu w ten sposób, że w miejsce dotychczasowego żądania głównego wnieśli o:

1. ustalenie nieistnienia stosunku prawnego pomiędzy stronami umowy kredytu w związku ze stwierdzeniem nieważności umowy o kredyt budowlano-hipoteczny nr (...) z dnia 24.10.2007 r.;
2. zapłatę kwot 110.630,69 zł oraz 20.223,80 CHF z tytułu nieważności ww. umowy w związku z ratami wpłaconymi od 28.12.2007 r. do dnia 28.11.2019 r. wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie liczonymi od dnia wniesienia pozwu do dnia zapłaty.

W piśmie procesowym z dnia 21.02.2022 r. (k. 319-325) pozwany wniósł o oddalenie powództwa w całości, także w zakresie wynikającym z dokonanej modyfikacji powództwa.

Ponownie podniósł zarzut przedawnienia roszczenia powodów.

Sąd ustalił w sprawie następujący stan faktyczny.

W 2007 r. P. W. i A. W. potrzebowali środków pieniężnych na budowę domu. Zgłosili się do kilku banków, ostatecznie u pośrednika finansowego w (...) sp. z o.o. otrzymali propozycję skorzystania z oferty (...). Uzyskali informację, że nie mają zdolności wymaganej do uzyskania kredytu w PLN, ale mogą otrzymać kredyt indeksowany do CHF. Kredyt ten został im przedstawiony jako najatrakcyjniejszy, nie było mowy o ryzyku związanym ze zmianą kursów CHF, waluta ta była przedstawiana jako stabilna.

W dniu 19.09.2007 r. powodowie złożyli na formularzu (...) wniosek o kredyt hipoteczny, w którym wskazali:

- wnioskowana kwota kredytu – 280.000 PLN,
- waluta wnioskowanego kredytu – CHF,
- cel kredytu – budowa domu systemem gospodarczym – 280.000 zł,
- okres kredytowania – 420 miesięcy,
- wypłata kredytu – w transzach,
- produkt – Kredyt Domowy,

- finansowana nieruchomość – Ż., działki nr (...), pow. 1.000 m², wartość 450.000 zł.

/ dowód: wniosek o kredyt hipoteczny – k. 103-105; zeznania powodów: P. W. –

e-protokół z dnia 05.01.2022 r. 00:06:24-00:34:25 k. 289 i 291, A. W. – e-

protokół z dnia 05.01.2022 r. 00:34:26-00:36:02 k. 289 i 291 /

Przy złożeniu wniosku powodowie złożyli na formularzu (...) oświadczenie związane z ubieganiem się o kredyt hipoteczny indeksowany do waluty obce.

Wnioskodawcy oświadczyli, że zostali zapoznani przez pracownika Banku z kwestią ryzyka kursowego w przypadku udzielenia indeksowanego do waluty obcej oraz że:

- będąc w pełni świadomi tego ryzyka, rezygnują z możliwości zaciągnięcia kredytu w złotych i dokonują wyboru zaciągnięcia kredytu indeksowanego do waluty obcej;

- znane są im postanowienia Regulaminu kredytu hipotecznego w odniesieniu do kredytów, indeksowanych do waluty obcej;

są świadomi, że:

- ponoszą ryzyko kursowe związane z wahaniami kursów waluty, do której indeksowany jest kredyt,

- ryzyko kursowe ma wpływ na wysokość zobowiązania względem Banku wynikającego z umowy oraz na wysokość rat spłaty kredytu,

- kredyt zostanie wypłacony w złotych na zasadach określonych w Regulaminie, w związku z wypłatą kredytu w złotych mogą pojawić się różnice kursowe, a w przypadku niedoboru wypłaconych środków są zobowiązani do ich pokrycia, zgodnie z postanowieniami ww. umowy, saldo zadłużenia kredytu wyrażone jest w walucie obcej, raty kredytu wyrażone są w walucie obcej i podlegają spłacie w złotych na zasadach opisanych w Regulaminie, prowizja od udzielenia kredytu obliczana na podstawie kwoty kredytu w walucie obcej na zasadach opisanych w ww. Regulaminie, wyrażona jest docelowo w złotych.

/ dowód: oświadczenie z dnia 19.09.2007 r. – k. 107 /

W dniu 22.10.2007 r. (...) wydał decyzję kredytową, którą kredytobiorcy otrzymali

w dniu 25.10.2007 r.

W decyzji wskazano m.in. warunki uruchomienia pierwszej transzy kredytu: ubezpieczenie nieruchomości w budowie na kwotę 477.000 PLN, dokonanie cesji praw z umowy ubezpieczenia na rzecz Banku, złożenie w Banku potwierdzenia, iż został złożony wniosek o wpis hipoteki.

/ dowód: decyzja kredytowa – k. 109 /

W dniu 29.10.2007 r. (...) S.A. Oddział w Polsce w W. oraz P. W. i A. W. zawarli umowę o kredyt hipoteczny nr (...) datowaną na 24.10.2007 r.

Bank udzielił kredytobiorcom kredytu w kwocie 280.000 zł, indeksowanego do waluty CHF (§ 1 ust. 1 i § 2 ust. 1).

Kredyt przeznaczony był na budowę systemem gospodarczym domu położonego w Ż., nr działki (...), KW nr (...) (§ 2 ust. 2 i 5).

Okres kredytowania wynosił 420 miesięcy (§ 2 ust. 3).

Kredyt oprocentowany był według zmiennej stopy procentowej, która na dzień sporządzenia umowy wynosiła 3,77833 % w stosunku rocznym (§ 3 ust. 1).

Zmienna stopa procentowa ustalana była jako suma stopy referencyjnej LIBOR 3M (CHF) oraz stałej marży Banku w wysokości 1,00 p.p. (§ 3 ust. 2).

Oprocentowanie kredytu ulegało zmianie w zależności od zmiany stopy referencyjnej LIBOR 3M (CHF) (§ 3 ust. 3).

Wyplata kredytu miała zostać zrealizowana w transzach (§ 5 ust. 1).

Warunkiem wypłaty kredytu było spełnienie przez kredytobiorców warunków uruchomienia kredytu, w tym określonych w decyzji kredytowej przekazanej kredytobiorcom (§ 5 ust. 2).

Splata kredytu następowała w miesięcznych ratach równych, kapitałowo-odsetkowych (§ 6 ust. 1 i 2).

W okresie karencji płatne były wyłącznie raty odsetkowe (§ 6 ust. 3).

Kredyt podlegał spłacie w 420 ratach splaty (§ 6 ust. 4).

Raty kredytu oraz inne należności związane z kredytem pobierane były z rachunku bankowego wskazanego w treści pełnomocnictwa stanowiącego załącznik do umowy (§ 6 ust. 6).

Zabezpieczenie kredytu stanowiły (§ 7 ust. 1):

- 1) pierwsza hipoteka kaucyjna do kwoty 560.000 zł na zabezpieczenie splaty kredytu ustanowiona na rzecz Banku na nieruchomości w Ż.;
- 2) cesja praw na rzecz Banku z polisy ubezpieczenia nieruchomości od ognia i innych zdarzeń losowych.

Do czasu ustanowienia ww. zabezpieczeń Bank stosował marżę podwyższoną o 1,00 p.p.

Celem zabezpieczenia kredytu kredytobiorcy nieodwołalnie upoważnili Bank do pobierania bez odrębnej dyspozycji środków pieniężnych zgromadzonych na rachunkach bankowych indywidualnych lub wspólnych prowadzonych przez Bank (§ 11 ust. 1).

W zakresie nieuregulowanym umową zastosowanie miały postanowienia Regulaminu (§ 15 ust. 1).

Regulamin kredytu hipotecznego udzielanego przez (...) przewidywał m.in., że:

- § 2 pkt 2 – kredyt indeksowany do waluty obcej – oznacza kredyt, oprocentowany według stopy procentowej, opartej na stopie referencyjnej, dotyczącej waluty innej niż złote, którego wypłata oraz splata odbywa się w złotych w oparciu o kurs waluty obcej do złotych, według Tabeli;
- § 2 pkt 11 – Tabela – oznacza Tabelę kursów walut obcych obowiązującą w Banku;
- § 4 ust. 1 – kredyt udzielany jest w złotych; na wniosek wnioskodawcy Bank udziela kredytu indeksowanego do waluty obcej; w przypadku kredytu indeksowanego do waluty obcej wnioskodawca wnioskuje o kwotę kredytu wyrażoną w złotych, z zaznaczeniem, iż wniosek dotyczy kredytu indeksowanego do waluty obcej;
- § 7 ust. 4 – w przypadku kredytów indeksowanych do waluty obcej, wypłata kredytu następuje w złotych według kursu nie niższego niż kurs kupna zgodnie z Tabelą obowiązującą w momencie wypłaty środków z kredytu lub poszczególnych jego transz; saldo zadłużenia z tytułu kredytu wyrażone jest w walucie obcej i obliczane jest według

kursu stosowanego przy uruchomieniu kredytu lub poszczególnych jego transz; aktualne saldo zadłużenia w walucie kredytu kredytobiorca otrzymuje listownie;

- § 9 ust. 2 – w przypadku kredytów indeksowanych do waluty obcej:

1) raty kredytu podlegające spłacie wyrażane są w walucie obcej i w dniu wymagalności raty kredytu pobierane są z rachunku bankowego według kursu sprzedaży zgodnie z Tabelą obowiązującą w Banku na koniec dnia roboczego poprzedzającego dzień wymagalności raty spłaty kredytu,

2) jeżeli dzień wymagalności raty kredytu przypada na dzień wolny od pracy, stosuje się kurs sprzedaży zgodnie z Tabelą obowiązującą w Banku na koniec dnia roboczego poprzedzającego dzień wymagalności raty spłaty kredytu.

Umowa została podpisana przez powodów w obecności pośrednika A. B..

/ dowód: umowa o kredyt hipoteczny nr (...) z dnia 29.10.2007 r. – k. 14-19 i

111-113; Regulamin kredytu hipotecznego udzielanego przez (...) k. 20-28 i

114-118 /

Tego samego dnia powodowie złożyli oświadczenie związane z zaciągnięciem kredytu zabezpieczonego hipoteką, w którym oświadczyli, że:

1) zostali zapoznani przez pracownika Banku z kwestią ryzyka kursowego w przypadku udzielenia indeksowanego do waluty obcej;

2) będąc w pełni świadomi tego ryzyka, rezygnują z możliwości zaciągnięcia kredytu w złotych i dokonują wyboru zaciągnięcia kredytu indeksowanego do waluty obcej;

3) znane są im postanowienia umowy o kredyt hipoteczny oraz Regulaminu kredytu hipotecznego w odniesieniu do kredytów indeksowanych do waluty obcej;

4) zostali poinformowani, że aktualna wysokość kursów waluty obcej dostępna jest w placówkach Banku;

5) są świadomi, że:

- ponoszą ryzyko kursowe, związane z wahaniami kursów waluty, do której indeksowany jest kredyt,

- ryzyko kursowe ma wpływ na wysokość zobowiązania względem Banku, wynikającego z umowy oraz na wysokość rat spłaty kredytu,

- kredyt zostanie wypłacony w złotych na zasadach określonych w Regulaminie,

- saldo zadłużenia kredytu wyrażone jest w walucie obcej,

- raty kredytu wyrażone są w walucie obcej i podlegają spłacie w złotych na zasadach opisanych w Regulaminie.

/ dowód: oświadczenie z dnia 29.10.2007 r. – k. 32-33 i 120 /

Wypłata kredytu nastąpiła w trzech transzach:

- 28.11.2007 r. – 140.500 PLN – 48.130,07 CHF po kursie Banku 2,1712;

- 04.04.2008 r. – 86.500 PLN – 40.608,42 CHF po kursie Banku 2,1301;

- 24.06.2008 r. – 89.000 PLN – 44.622,71 CHF po kursie Banku 1,9945.

/ dowód: zaświadczenie z dnia 16.12.2019 r. – k. 36-40 /

Zarządzeniem nr (...) z dnia 28.04.2009 r. Dyrektor Generalny (...) S.A. Oddział w Polsce w W. wprowadził nowe wzory: umowy o kredyt hipoteczny, regulaminu kredytu hipotecznego udzielanego przez (...), oświadczenia kredytobiorcy zw. z zaciągnięciem kredytu zabezpieczonego hipoteką.

Zmieniony regulamin kredytu przewidywał m.in., że:

- § 15 ust. 7 – Tabela określająca kursy kupna i sprzedaży walut obcych, sporządzana jest każdego dnia roboczego i obowiązuje do momentu ogłoszenia następczej Tabeli; aktualna Tabela dostępna jest w placówkach Banku i na oficjalnej stronie internetowej Banku;

- § 15 ust. 8 – kursy Banku, o których mowa w ust. 7, ustalane są przez Bank po uwzględnieniu następujących parametrów:

1) bieżącej sytuacji na rynku walutowym (w tym w zakresie płynności rynku, istotnych danych makroekonomicznych, prowadzonej polityki, decyzji oraz instrumentów stosowanych przez instytucje rynku finansowego),

2) średnich kursów walut obcych ogłaszanych przez Narodowy Bank Polski,

3) przewidywanego przez zarządzających pozycją walutową Banku, kierunku zmian kursów walutowych,

4) aktualnej pozycji walutowej utrzymywanej przez Bank.

Zarządzeniem nr (...) z dnia 19.06.2009 r. Dyrektor Generalny (...) S.A. Oddział w Polsce w W. wprowadził do stosowania w relacjach z klientami „Dyspozycję zmiany sposobu spłaty kredytu”.

Zarządzeniem nr (...) z dnia 01.07.2009 r. Dyrektor Generalny (...) S.A. Oddział w Polsce w W. wprowadził wzór aneksu do umowy o kredyt hipoteczny do stosowania w relacjach z klientami w przypadku zmiany sposobu spłaty kredytu.

/ dowód: Zarządzenie nr (...) z dnia 01.07.2009 r. z załącznikiem – k. 125-127;

Zarządzenie nr (...) z dnia 29.06.2009 r. z załącznikiem – k. 129-130;

Zarządzenie nr (...) z dnia 28.04.2009 r. z załącznikiem – k. 132-140;

informacje – k. 144, 146-147 /

(...) S.A. Oddział w Polsce ((...)) został przejęty przez (...) S.A. w W., który następnie został przekształcony w Oddział w Polsce (...) w W..

W związku z tym przekształceniem Bank wprowadził zmiany w Regulaminie kredytu hipotecznego udzielanego przez (...), w szczególności w § 15 reguły ustalania kursów kupna i sprzedaży walut oraz wysokość spreadu walutowego.

/ dowód: zaświadczenie z dnia 16.12.2019 r – k. 36-40; odpis z KRS nr (...) – k. 41-54 i 90-97;

informacja – k. 149-153 i 157-160 /

Informacja o zmianach została wysłana do powoda w dniu 28.04.2014 r.

/ dowód: książka nadawcza – k. 154-155 /

W dniu 23.01.2015 r. strony umowy o kredyt hipoteczny nr (...) zawarły aneks nr (...) do tej umowy w którym wskazały, że (...) S.A. w W. wstąpił z mocy prawa we wszystkie prawa i obowiązki (...) S.A., a także – w następstwie dyspozycji

kredytobiorców – postanowiły, iż spłata udzielonego im kredytu następowała będzie w walucie obcej CHF, do której kredyt jest indeksowany.

/ dowód: aneks nr (...) z dnia 23.01.2015 r. – k. 122-123 /

W okresie od 28.12.2007 r. do 28.01.2015 r. powodowie spłacali kredyt w PLN poprzez

potrącenia dokonywane przez Bank z ich rachunku bankowego. Spłacili w tym okresie 110.630,69 PLN.

Następnie, tj. od 28.02.2015 r., powodowie dokonywali spłat kredytu w CHF. Do dnia 28.11.2019 r. spłacili 20.223,80 CHF.

/ dowód: zaświadczenie z dnia 16.12.2019 r. – k. 36-40; zeznania powodów: P. W. –

e-protokół z dnia 05.01.2022 r. 00:06:24-00:34:25 k. 289 i 291, A. W. – e-

protokół z dnia 05.01.2022 r. 00:34:26-00:36:02 k. 289 i 291 /

Dnia 24.10.2019 r. powodowie wystąpili do pozwanego o wydanie zaświadczenia dotyczącego umowy kredytu nr (...), za co zapłacili 200 zł.

/ dowód: wniosek z dnia 24.10.2019 r. – k. 34; potwierdzenie przelewu – k. 35 /

Sąd zważył, co następuje.

Powództwo zasługuje na uwzględnienie prawie w całości.

Po ostatecznym sprecyzowaniu powództwa powodowie zażądali ustalenia nieważności umowy kredytu nr (...) z dnia 24.10.2007 r. oraz zwrotu świadczeń spełnionych na rzecz pozwanego Banku i jego poprzednika prawnego w wykonaniu tejże nieważnej umowy.

Sąd dokonał ustaleń stanu faktycznego sprawy na podstawie materiału dowodowego obejmującego przedłożone przez strony dokumenty dotyczące przedmiotu i treści łączącego strony stosunku kredytowego, a także zeznania powodów.

Sąd pominął dowód z zeznań świadka A. S., uznając go za zbędny dla rozstrzygnięcia tej konkretnej sprawy (art. 235² § 1 pkt 2 kpc). Ze złożonych do akt sprawy dokumentów wynika, że nie brał on udziału w czynnościach poprzedzających i towarzyszących zawarciu umowy kredytu, tj. złożeniu wniosku kredytowego przez powodów, udzielaniu im informacji na temat warunków kredytu, jak również podpisaniu umowy kredytu. W związku z tym zeznania tego świadka nie mogły być przydatne dla dokonania ustaleń związanych z przebiegiem procedury zawarcia umowy kredytu z udziałem powodów, w tym dokonania przez nich wyboru waluty kredytu, a także indywidualnego uzgodnienia z nimi postanowień umowy, w szczególności postanowień przewidujących mechanizm indeksacji. Zasady funkcjonowania kredytów indeksowanych do waluty obcej oraz ustalania kursów wymiany walut znane są Sądowi i pełnomocnikom stron, także znane są reguły ustalania tabel kursowych banków. Z innych spraw z udziałem pozwanego Banku wiadomo, że tabele kursów walut (...) S.A. Oddziału w Polsce były ustalane na podstawie kursów pochodzących z transakcji międzybankowych podawanych w serwisach Bloomberg i Reuters. Sposób ustalania kursów walut przez Bank pozostaje jednak bez znaczenia w sytuacji, gdy nie został przewidziany w łączącej strony umowie kredytu lub jej ogólnych warunkach (regulaminie). Ewentualnie przedstawienie przez świadka obowiązujących wówczas w Banku procedur związanych z opisem produktu oraz informowaniem o nim klientów, w tym o związanych z nim ryzykach, nie wystarczy dla ustalenia, że procedury te zostały w pełni dochowane w stosunku do powodów.

Jeżeli chodzi o okoliczności towarzyszące zawarciu umowy jedynym dowodem pozostawały zeznania powodów, jako że pozwany nie zgłosił w tym zakresie żadnych wniosków dowodowych, w szczególności nie wniósł o przesłuchanie w charakterze świadka B. M., który przyjmował wniosek kredytowy powodów (k. 105).

Powodowie zakwestionowali umowę kredytową, powołując się na jej sprzeczność z przepisami prawa bankowego i z zasadą swobody kontraktowania oraz na zawarcie w treści umowy postanowień niedozwolonych w rozumieniu art. 385¹ i nast. kc.

Uprawnione jest stanowisko powodów co do zawarcia w treści umowy z dnia 24.10.2007 r. niedozwolonych postanowień umownych w zakresie odnoszącym się do indeksacji kredytu do waluty CHF, co skutkowało nieważnością tejże umowy.

Powodowie zawarli z poprzednikiem prawnym pozwanego – (...) Oddziałem w Polsce, czyli tzw. (...), umowę kredytu typu indeksowanego (waloryzowanego) do waluty CHF, na kwotę 280.000 zł.

Stosownie do postanowień ogólnych warunków umowy kredytowej wypłacona kwota kredytu miała zostać przeliczona na CHF wg kursu kupna walut ustalanego przez Bank obowiązującego w dniu uruchomienia kredytu. Stosowane do przeliczenia walut przy wypłacie kredytu kursy CHF ustalone były jednostronnie według Tabeli kursów obowiązującej w Banku.

Wysokość rat kapitałowo-odsetkowych była ustalana na podstawie wskazanej w harmonogramie spłat kwoty wyrażonej w CHF wyliczonej po wypłacie kredytu (transzy kredytu). Spłata tych rat również następowała w złotych polskich przy jednoczesnym przeliczeniu wysokości zobowiązania wyrażonego w CHF według kursu sprzedaży walut ustalanego przez Bank i obowiązującego w dniu spłaty.

W ten sposób w chwili zawarcia umowy kwota kredytu będąca podstawą wyliczenia rat nie

została ściśle oznaczona. W umowie kredytu nie zostało nawet zawarte – mające choćby wyłącznie orientacyjny charakter – przeliczenie według kursu z dnia zawarcia umowy.

Dokonując wypłaty kredytu w trzech transzach Bank przeliczył wypłacone kwoty na CHF według własnych kursów kupna tej waluty, wynoszących kolejno 2,1712, 2,1301, 1,9945, co dało ostatecznie wynik 133.361.20 CHF.

Docelowa suma kredytu w CHF miała dopiero wynikać z harmonogramu spłat. Jak wynika z § 5 ust. 2 umowy, uruchomienie kredytu miało nastąpić po spełnieniu warunków przewidzianych w decyzji kredytowej, aczkolwiek warunki te mogły być spełnione przez kredytobiorców dość szybko, nawet tego samego dnia lub w ciągu kilku dni. W chwili zawarcia umowy nie można było jednak jednoznacznie ustalić daty, w jakiej uruchomienie kredytu miało nastąpić.

Pozwany w żaden sposób nie wyjaśnił ani nawet nie próbował wyjaśnić, dlaczego nie było możliwe dokonanie jednoznacznego i wiążącego przeliczenia PLN na CHF w dniu zawarcia umowy kredytu i według – uzgodnionego przez strony – kursu z tego dnia. Nic nie stało na przeszkodzie, aby w umowie kredytu dokonać przeliczenia waluty według określonego kursu, w szczególności średniego kursu NBP, albo jakiegokolwiek innego kursu – uzgodnionego z powodami.

Tymczasem umowa kredytu pozostawiała Bankowi swobodę w zakresie wyrażenia w CHF kwoty kredytu oddanej do dyspozycji kredytobiorcy, a w konsekwencji wysokości rat spłaty kredytu. Zapis o przeliczeniu sumy kredytu na CHF według kursu z dnia uruchomienia kredytu jest zapisem pochodzącym od Banku, a nie od powodów. Nie było to z pewnością postanowienie indywidualnie uzgodnione, skoro zostało zawarte w regulaminie kredytu, a nie w samej umowie kredytu. Ani w umowie kredytu ani w regulaminie nie został również szczegółowo opisany mechanizm ustalania kursów kupna i sprzedaży CHF. Metoda kształtowania kursu nie została uzgodniona w ramach indywidualnej, jednostkowej umowy. Regulamin kredytu przewiduje jedynie, iż Tabela oznacza tabelę kursów obowiązującą w Banku.

Nie ma przy tym znaczenia, czy kursy były ustalane na podstawie danych transakcyjnych pozyskiwanych z rynków finansowych (przy użyciu systemu Bloomberg, Reuters, Thompson, itp.) czy też w inny podobny sposób, jeżeli sposób

ten nie został indywidualnie uzgodniony na potrzeby konkretnej transakcji. Nie ma też znaczenia, że kursy ustalane są według takich samych czy podobnych reguł przez wszystkie banki komercyjne.

Stosowane w umowie kredytu do przeliczenia walut przy wypłacie kredytu oraz przy spłacie kolejnych rat kursy CHF ustalane były w istocie jednostronnie wg tabeli kursów obowiązującej w (...).

Stosowanie w ogóle do jakichkolwiek przeliczeń kursu ustalanego przez Bank – bez jednoznacznego i pełnego przedstawienia w umowie kredytu metody wyliczania tego kursu poddającej się weryfikacji – może być traktowane jako niedozwolone postanowienie umowne, sprzeczne z dobrymi obyczajami i rażąco naruszające interesy kredytobiorcy. Miernik waloryzacji stosowany do przeliczenia świadczenia pieniężnego winien mieć charakter obiektywny, niezależny od woli jednej ze stron. Natomiast mechanizm ustalania przez bank kursów waluty, pozostawiający bankowi swobodę, jest w sposób oczywisty sprzeczny z dobrymi obyczajami i rażąco narusza interesy konsumenta (wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 22.01.2016 r., I CSK 149/14, OSNC 2016/11/134; z dnia 13.12.2018 r., V CSK 559/17), inaczej

mówiąc jest nieuczciwy (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 27.02.2019 r., II CSK 19/18).

Ponadto, zastosowanie innego kursu dla przeliczenia kredytu uruchamianego – kursu kupna

oraz innego kursu dla przeliczenia kredytu spłacanego – kursu sprzedaży prowadzi do uzyskania przez bank dodatkowej korzyści finansowej wynikłej z różnicy między tymi kursami. Na tym polega istota tzw. spreadu walutowego.

Zakładając przeliczenie walut PLN/CHF wg średniego kursu NBP, zobowiązanie powodów wyniosłoby:

- według kursu z dnia złożenia wniosku kredytowego – 19.09.2007 r. – 2,2869 = 122.436,48 CHF;
- według kursu z dnia wydania decyzji kredytowej – 22.10.2007 r. – 2,2116 = 126.605,17 CHF;
- według kursu z dnia sporządzenia umowy kredytu – 24.10.2007 r. – 2,1873 = 128.011,70 CHF;
- według kursu z dnia podpisania umowy kredytu – 29.10.2007 r. – 2,1615 = 129.539,67 CHF;
- według kursów z dnia uruchomienia poszczególnych transz kredytu:
  - 28.11.2007 r. – 104.500 PLN – 2,2293 = 46.875,70 CHF,
  - 04.04.2008 r. – 86.500 PLN – 2,1996 = 39.325,33 CHF,
  - 24.06.2008 r. – 89.000 PLN – 2,0748 = 42.895,70 CHF,

tj. łącznie 129.096,73 CHF.

W każdym wypadku saldo kredytu wyrażone w walucie indeksacji byłoby zatem wyraźnie niższe od salda naliczonego przez Bank (133.361,20 CHF). Stosując swoje kursy kupna – niższe od kursu średniego NBP – Bank spowodował zwiększenie zobowiązania kredytobiorców wyrażonego w walucie waloryzacji. Z uwagi na zastosowanie kursu kupna (niższego) do przeliczenia kredytu wypłaconego oraz kursu sprzedaży (wyższego) do spłaty kredytu zobowiązanie staje się wyższe już w dniu wypłaty, gdyby kredyt miał zostać od razu spłacony. Suma kapitału w PLN do spłaty jest w takim przypadku z założenia wyższa od sumy kapitału udostępnionego.

Zastosowanie różnego kursu w zależności od tego, czy przeliczenie dotyczy wypłaconego kredytu czy też wysokości raty w dniu przewidzianym w harmonogramie lub dniu poprzedzającym dzień płatności należy uznać za naruszające interes konsumenta w sposób rażący, a niezależnie od tego za postanowienie umowne dotknięte sprzecznością z zasadami współżycia społecznego na zasadach ogólnych, a w konsekwencji nieważnością w rozumieniu art. 58 § 2 kc.

Na potrzeby indeksacji kredytu do waluty obcej należało przyjąć kurs ustalany według tej samej jednolitej metody – albo każdorazowo kurs kupna, albo każdorazowo kurs sprzedaży albo jakąś postać kursu uśrednionego lub kursu niezależnego od stron umowy, np. kursu ogłaszanego przez Narodowy Bank Polski. Rozbieżność stosowanych kursów stanowi korzyść wyłącznie dla banku udzielającego kredytu, a nie dla kredytobiorcy będącego konsumentem. Sytuacje tego rodzaju legły zresztą u podstaw dokonania nowelizacji prawa

bankowego ustawą tzw. antyspreadową z dnia 26.07.2011 r.

Wadliwe klauzule przeliczeniowe podlegają pominięciu – art. 385¹ § 1 i 2 kc. Jeżeli jednak dotyczą głównych świadczeń stron, umowa bez uwzględnienia tychże klauzul nie może być w ogóle wykonywana, co z kolei oznacza, iż jest ona nieważna na podstawie art. 58 § 1 kc. W aktualnym orzecznictwie sądowym przyjmowane jest stanowisko, iż klauzula indeksacyjna dotyczy głównego świadczenia stron umowy kredytu w rozumieniu art. 385¹ § 1 kc (zob. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 11.12.2019 r., V CSK 382/18).

Zgodnie z art. 69 ust. 1 ustawy z dnia 29.08.1997 r. – Prawo bankowe przez umowę kredytu bank zobowiązuje się oddać do dyspozycji kredytobiorcy na czas oznaczony w umowie kwotę środków pieniężnych z przeznaczeniem na ustalony cel, a kredytobiorca zobowiązuje się do korzystania z niej na warunkach określonych w umowie, zwrotu kwoty wykorzystanego kredytu wraz z odsetkami w oznaczonych terminach spłaty oraz zapłaty prowizji od udzielonego kredytu.

Skoro w samej umowie kredytu nie została wiążąco wskazana suma kredytu w CHF, będąca

podstawą wyliczenia rat, czyli umowa kredytu pozostawiała bankowi swobodę w zakresie wyrażenia w CHF kwoty kredytu oddanej do dyspozycji kredytobiorcy, a w konsekwencji wysokości rat spłaty kredytu, to znaczy że umowa ta wadliwie określała zobowiązanie kredytobiorcy do zwrotu otrzymanej sumy, a przez to nie zawierała prawidłowo oznaczonych wszystkich niezbędnych elementów umowy kredytu przewidzianych w art. 69 ust. 1 prawa bankowego. To zaś uzasadnia stwierdzenie nieważności tej umowy.

Pozwany nie wykazał, aby treść umowy kredytu została indywidualnie uzgodniona z powodami. Przeciwnie, widać, że treść umowy w zakresie kwestionowanych postanowień indeksacyjnych stanowi wzorzec opracowany przez Bank – regulamin kredytu. Pozwany nie wykazał zresztą, aby w okresie pomiędzy dniem 19.09.2007 r. (złożenie wniosku) i dniem 29.10.2007 r. (podpisanie umowy) przedstawił (przesłał) powodom projekt umowy w celu akceptacji i dokonania ewentualnych zmian.

W takich okolicznościach nie sposób mówić o indywidualnym uzgodnieniu poszczególnych postanowień umowy kredytu.

Widać wyraźnie, że treść umowy w zakresie tychże postanowień stanowi wzorzec opracowany przez Bank. Sama umowa kredytu jedynie określa kredyt jako indeksowany do CHF (§ 2 ust. 1), nie reguluje natomiast samego mechanizmu indeksacji. Postanowienia o indeksacji zawarte są wyłącznie w Regulaminie kredytu (§ 4 ust. 1, § 7 ust. 4, § 9 ust. 2). Już z tego względu nie mogą być one traktowane jako uzgodnione indywidualnie, przeciwnie należy je uznać za narzucone. Umowę kredytu z dnia 24.10.2007 r. można wręcz zakwalifikować jako mającą mającej charakter umowy adhezyjnej.

Nie może też mieć decydującego znaczenia podpisanie przez powodów – na formularzu Banku – oświadczenia o ryzyku walutowym i ryzyku zmiany stopy procentowej. Możliwość samej zmiany kursu waluty jest oczywista, natomiast powodowie nie wyrazili swobodnie zgody na stosowanie kursów ustalanych przez Bank.

Wreszcie trzeba wskazać, iż umowa nie zawiera żadnego mechanizmu chroniącego konsumentów przed zmianą kursów prowadzącą do zaburzenia równowagi kontraktowej. Oznacza to, że ryzyko kursowe po stronie kredytobiorców ma nieograniczony charakter. Stan taki jest w sposób wręcz oczywiście sprzeczny z dobrymi obyczajami i rażąco narusza interes konsumentów.

Co do zasady przeliczenie kredytu wyrażonego nominalnie w złotych polskich według oznaczonego kursu waluty obcej należy uznać za dopuszczalne i zgodne z ustawą. Według art. 358¹ § 2 kc strony umowy, w szczególności umowy kredytu, mogą zastrzec, że wysokość świadczenia pieniężnego zostanie ustalona według innego miernika wartości (por. wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 25.03.2011 r., IV CSK 377/10; z dnia 18.05.2016 r., V CSK 88/16; z dnia 08.12.2006 r., V CSK 339/06). Tenże miernik może być rozumiany jako wskaźnik w ogóle mający inny charakter albo jako waluta obca w stosunku do waluty zobowiązania – skoro ustawodawca dopuszcza miernik waloryzacji inny niż pieniądź, to znaczy, że dopuszcza także inny pieniądź (walutę) niż pieniądź polski (waluta polska). Świadczenie pieniężne może zatem zostać zwaloryzowane według przewidzianego w umowie kryterium – przeciętnego wynagrodzenia, stopy inflacji, kursu złota, średniej ceny zboża albo jakichkolwiek innego wskaźnika gospodarczego, a także przeliczenie świadczenia pieniężnego wyrażonego nominalnie w złotych polskich może nastąpić według kursu innej waluty. Indeksacja kredytu do waluty obcej jest postacią takiej właśnie waloryzacji umownej. Waloryzacja świadczenia pieniężnego zmierza do urealnienia jego wartości poprzez odwołanie do obiektywnych, niezależnych od stron transakcji kryteriów. Także w przypadku umów kredytu takie urealnienie może znaleźć zastosowanie. Waloryzacja kwoty nominalnej kredytu jest niezależna od ustaleń dotyczących odsetek umownych (kapitałowych), które w przypadku umowy kredytu stanowią wynagrodzenie banku za wykorzystanie przez kredytobiorcę udostępnionych mu środków pieniężnych, w przeciwieństwie do odsetek za opóźnienie pełniących właśnie funkcję waloryzacyjną obok funkcji represyjnej.

Regulacje dotyczące kredytu indeksowanego do waluty obcej zostały wprowadzone do art. 69 ust. 2 pkt 4a i ust. 3 pr. bank. z dniem 26.08.2011 r. na mocy ustawy z dnia 26.07.2011 r. o zmianie ustawy – Prawo bankowe i niektórych innych ustaw (tzw. ustawy antyspreadowej). Nie oznacza to jednak, iż przed tą datą zawarcie umowy kredytu tego rodzaju było niedopuszczalne. Przeciwnie, możliwość zawarcia umowy kredytu zawierającej tego rodzaju postanowienia mieściła się w ramach ogólnej swobody kontaktowania przewidzianej w art. 353¹ kc (por. wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 29.04.2015 r., V CSK 445/14; z dnia 22.01.2016 r., I CSK 1049/14).

Jednakże prawidłowa, dopuszczalna i zgodna z prawem waloryzacja świadczenia wymagałaby jednoznacznego, precyzyjnego oznaczenia miernika waloryzacji przewidzianego w treści umowy. Oznacza to, że przeliczenie sumy kredytu w PLN na CHF musiałyby zostać dokonane od razu, według uzgodnionego przez strony kursu, nie zaś odroczone w czasie na dzień nieznanym w chwili zawarcia umowy i pozostawione swobodzie Banku.

Nie ma przy tym znaczenia podnoszona przez pozwanego okoliczność zmiany regulaminu kredytu poprzez wpisanie do niego zasad ustalania kursów walut. Jak wskazał pozwany, zmiana ta dokonana została dopiero w 2013 r., czyli pięć lat po zawarciu umowy kredytu. Tymczasem ocena prawidłowości postanowień umowy, w szczególności ich abuzywnego charakteru, następuje według stanu z chwili zawarcia umowy (por. uchwałę składu 7 sędziów Sądu Najwyższego z dnia 20.06.2018 r., III CZP 29/17, OSNC 2019/1/2).

Treść klauzuli umowy kredytu zawartej między przedsiębiorcą a konsumentem ustalającej cenę zakupu i sprzedaży waluty obcej, do której kredyt jest indeksowany, powinna, na podstawie jasnych i zrozumiałych kryteriów, umożliwić właściwie poinformowanemu oraz dostatecznie uważnemu i racjonalnemu konsumentowi zrozumienie sposobu ustalania kursu wymiany waluty obcej stosowanego w celu obliczenia kwoty rat kredytu, w taki sposób, aby konsument miał możliwość w każdej chwili samodzielnie ustalić kurs wymiany stosowany przez przedsiębiorcę (wyrok Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej z dnia 18.11.2021 r., C-212/20).

W świetle aktualnego orzecznictwa nie powinno budzić wątpliwości, iż postanowienia wprowadzające mechanizm indeksacyjny mają charakter niedozwolony, uznaje się bowiem, iż określenie wysokości należności obciążającej konsumenta z odwołaniem do tabel kursów ustalanych jednostronnie przez bank, bez wskazania obiektywnych kryteriów, jest nietransparentne, pozostawia pole do arbitralnego działania banku i w ten sposób obarcza kredytobiorcę nieprzewidywalnym ryzykiem oraz narusza równorzędność stron (wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 11.12.2019 r. V CSK 382/18; z dnia 30.09.2020 r., I CSK 556/18; z dnia 02.06.2021 r., I CSKP 55/21).

Nie ma przy tym możliwości oddzielenia klauzuli kursowej (czyli ściśle rodzaju stosowanych kursów) od samej klauzuli indeksacyjnej, bowiem są one powiązane między sobą, a także z pozostałymi postanowieniami umowy. Umowa dotyczyła kredytu indeksowanego, dodatkowo jej istotnym elementem było też oprocentowanie bazujące na wskaźniku odnoszącym się do waluty CHF.

Konsekwencją powyższych wadliwości jest eliminacja postanowień indeksacyjnych, prowadząca do upadku umowy kredytu w całości.

W aktualnym orzecznictwie sądowym prezentowany jest pogląd, że art. 385⁽¹⁾ § 2 kc wyłącza stosowanie art. 58 § 3 kc, co uzasadnia stanowisko, że nieuczciwe postanowienia indeksacyjne nie powinny być zastępowane innym mechanizmem przeliczeniowym opartym na przepisach kodeksu cywilnego (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 27.11.2019 r., II CSK 483/18). W takiej sytuacji co do zasady wykluczona jest możliwość zmiany przez sąd treści nieuczciwych warunków zawartych w umowie. Działania sądu w razie stwierdzenia klauzuli abuzywnej mają mieć charakter sankcyjny, co oznacza osiągnięcie skutku zniechęcającego profesjonalnych kontrahentów zawierających umowy z konsumentami do zamieszczania w umowach z nimi nieuczciwych postanowień umownych. Skutek ten nie mógłby zostać osiągnięty, gdyby umowa mogła zostać uzupełniona w niezbędnym zakresie przez sąd krajowy przez wprowadzenie do umowy warunków uczciwych. Kontrahent konsumenta niczym by bowiem nie ryzykował, narzucając nieuczciwe postanowienia umowne, skoro mógłby liczyć na to, że sąd uzupełni umowę przez wprowadzenie uczciwych warunków, które powinny być przez niego zaproponowane od razu. W konsekwencji zastąpienie przez sąd klauzul abuzywnych np. kursem średnim waluty obcej z dnia wymagalności roszczenia ogłaszanym przez NBP, należy wykluczyć, jako sprzeczne z celem założonym w art. 6 ust. 1 Dyrektywy Rady nr 93/13/EWG z dnia 05.04.1993 r. w sprawie nieuczciwych warunków w umowach konsumenckich. Ryzyko przedsiębiorcy stosującego abuzywne klauzule byłoby bowiem w razie ich eliminacji ze stosunku umownego niewielkie i nie zniechęcałoby przedsiębiorców do stosowania nieuczciwych klauzul w przyszłości. Jeżeli sąd krajowy uzna, że zgodnie z odpowiednimi przepisami obowiązującego prawa utrzymanie w mocy umowy bez zawartych w niej nieuczciwych postanowień nie jest możliwe, art. 6 ust. 1 Dyrektywy 93/13 nie stoi na przeszkodzie stwierdzeniu, że ta umowa nie może dalej obowiązywać bez takich warunków i wtedy sąd powinien orzec jej unieważnienie (wyrok Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej z dnia 03.10.2019 r., C-260/18, K. D., J. D. c/a (...)). Wola konsumenta, który uważa, iż stwierdzenie nieważności całej umowy nie jest dla niego niekorzystne, przeważa nad wdrożeniem systemu ochrony, takiego jak zastąpienie nieuczciwego postanowienia i utrzymanie umowy w mocy (wyrok Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej z dnia 03.10.2019 r. C-260/18).

W aktualnym orzecznictwie sądowym dominujące jest stanowisko wskazujące na nieważność umów kredytu indeksowanego do CHF zawierających klauzule przeliczeniowe tożsame z kwestionowanymi przez powodów postanowieniami umowy kredytu oraz regulaminu kredytowania.

Nieważność umowy kredytu indeksowanego do CHF d. (...) S.A. – (...) została stwierdzona wyrokami:

- Sądu Apelacyjnego w Katowicach z dnia 17.09.2020 r., I ACa 763/19;
- Sądu Apelacyjnego w Szczecinie z dnia 29.09.2020 r., I ACa 812/18;
- Sądu Apelacyjnego w Warszawie: z dnia 25.11.2020 r., VI ACa 779/19; z dnia 25.09.2020 r., VI ACa 332/19; z dnia 14.09.2020 r., VI ACa 1725/17; z dnia 26.08.2020 r., VI ACa 801/19; z dnia 19.08.2020 r., VI ACa 345/19; z dnia 23.07.2020 r., VI ACa 768/19; z dnia 23.07.2020 r., VI ACa 912/19; z dnia 30.12.2019 r., VI ACa 361/18; z dnia 13.11.2019 r., I ACa 268/19; z dnia 05.11.2019 r., VI ACa 542/19.

Reasumując powyższe, usprawiedliwione jest stanowisko powodów co do nieważności umowy kredytu nr (...) datowanej na 24.10.2007 r., a podpisanej dnia 29.10.2007 r.

Zgodnie z art. 189 kpc powód może żądać ustalenia istnienia lub nieistnienia stosunku prawnego lub prawa, jeżeli ma w tym interes prawny.

Powództwo o ustalenie stosunku prawnego lub prawa może zostać uwzględnione wtedy, gdy spełnione są dwie przesłanki merytoryczne: interes prawny oraz wykazanie prawdziwości twierdzeń powoda o tym, że dany stosunek prawny lub prawo rzeczywiście istnieje. Pierwsza z tych przesłanek warunkuje określony skutek tego powództwa, decydując o dopuszczalności badania i ustalania prawdziwości twierdzeń powoda, wykazanie zaś istnienia drugiej z tych przesłanek decyduje o kwestii zasadności powództwa (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 27.06.2001 r., II CKN 898/00).

Interes prawny w rozumieniu art. 189 kpc oznacza potrzebę prawną, wynikającą z sytuacji prawnej, w jakiej znajduje się powód. Może wynikać z bezpośredniego zagrożenia prawa powoda lub zmierzać do zapobieżenia temu zagrożeniu. Interes prawny występuje także wtedy, gdy istnieje niepewność stanu prawnego lub prawa, mająca charakter obiektywny. Powód musi udowodnić, że ma interes prawny w wytoczeniu powództwa przeciwko konkretnemu pozwanemu, który przynajmniej potencjalnie stwarza zagrożenie dla jego prawnie chronionych interesów, a sam skutek, jaki wywoła uprawomocnienie się wyroku ustalającego, zapewni powodowi ochronę jego praw przez definitywne zakończenie istniejącego między stronami sporu lub prewencyjnie zapobiegnie powstaniu w przyszłości takiego sporu, tj. obiektywnie odpadnie podstawa jego powstania. Takie cechy roszczenia o ustalenie z art. 189 kpc są utrwalone w orzecznictwie sądowym (por. wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 30.10.1990 r., I CR 649/90; z dnia 08.05.2000 r., V CKN 29/00; z dnia 04.10.2001 r., I CKN 425/00; z dnia 01.04.2004 r., II CK 125/03; z dnia 18.06.2009 r., II CSK 33/09; z dnia 18.03.2011 r., III CSK 127/10; z dnia 09.02.2012 r., III CSK 181/11, OSNC 2012/7-8/101; z dnia 14.03.2012 r., II CSK 252/11; z dnia 29.03.2012 r., I CSK 325/11; z dnia 19.09.2013 r., I CSK 727/12). Inaczej mówiąc, przez interes prawny w procesie cywilnym należy rozumieć obiektywną w świetle obowiązujących przepisów prawnych, to jest wywołaną rzeczywistym narażeniem lub zagrożeniem określonej sfery prawnej, potrzebę uzyskania określonej treści wyroku (T. Rowiński, Interes prawny w procesie cywilnym i w postępowaniu nieprocesowym, Warszawa 1971, s. 26). Osoba zainteresowana może dochodzić roszczenia o ustalenie, jeśli nie może uzyskać jakiegokolwiek innej ochrony, w jakikolwiek inny sposób, niż poprzez uzyskanie i przedłożenie wyroku ustalającego istnienie lub nieistnienia prawa lub stosunku prawnego. O istnieniu interesu prawnego w rozumieniu art. 189 kpc decyduje faktyczna, konkretna potrzeba ustalenia. Potrzeba ta zaś niewątpliwie występuje wówczas, kiedy ustalenie prowadzi do definitywnego rozwiązania problemów powoda i chroni jego również na przyszłość przed posunięciami strony przeciwnej.

Biorąc pod uwagę fakt, iż umowa kredytu nr (...) została zawarta na okres 420 miesięcy, czyli od 10.2007 r. do 10.2042 r., należy uznać, że zachodzi niepewność sytuacji prawnej powodów wymagająca wiążącego rozstrzygnięcia. Ustalenie nieważności umowy kredytu zwalnia powodów z obowiązku dalszego uiszczania kolejnych rat kredytu i otwiera drogę do ostatecznego rozliczenia kredytu.

Uzasadnione jest przy tym skonstruowanie roszczenia jako ustalenia nieistnienia stosunku prawnego kredytu (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 06.11.2015 r., II CSK 56/15), albowiem kredyt długoterminowy jest stosunkiem prawnym o charakterze trwałym (ciągłym), niekonsumującym się jednorazowo przez samo zawarcie umowy.

W tej sprawie spełnione zostały przesłanki ustalenia nieistnienia stosunku kredytu na podstawie art. 189 kpc, tj. posiadanie przez powodów interesu prawnego w żądaniu takiego ustalenia oraz zaistnienie nieważności umowy stanowiącej źródło tegoż stosunku prawnego w postaci jej sprzeczności z prawem (art. 58 § 1 kc).

Sąd ustalił zatem (pkt I wyroku), że pomiędzy stronami nie istnieje stosunek prawny wynikający z umowy o kredyt hipoteczny nr (...) sporządzonej dnia 24.10.2007 r., a podpisanej dnia 29.10.2007 r., zawartej pomiędzy (...) SA Oddział w Polsce w W. (poprzednikiem prawnym pozwanego) oraz P. W. i A. W..

W konsekwencji stwierdzenia nieważności umowy kredytu powodowie mogą domagać się zwrotu świadczenia nienależnie spełnionego w wykonaniu tejże umowy, tj. zwrotu kwot przekazanych pozwanemu i jego poprzednikowi prawnemu.

Zgodnie z art. 405 kc w zw. z art. 410 § 1 kc kto spełnił świadczenie nienależne, obowiązany jest do jego zwrotu. Zgodnie zaś z art. 410 § 2 kc świadczenie jest nienależne, jeżeli ten, kto je spełnił, nie był w ogóle zobowiązany lub nie był zobowiązany względem osoby, której świadczył, albo jeżeli podstawa świadczenia odpadła lub zamierzony cel świadczenia nie został osiągnięty, albo jeżeli czynność prawna zobowiązująca do świadczenia była nieważna i nie stała się ważna po spełnieniu świadczenia. Nieważność umowy kredytu oznacza brak podstaw do zapłaty wszystkich przewidzianych w niej należności, tj. kapitału, odsetek umownych, prowizji i innych opłat, składek na ubezpieczenia związane z udzieleniem kredytu, itp.

Zobowiązanie do zwrotu świadczenia nienależnego należy do tzw. zobowiązań bezterminowych, w których termin spełnienia świadczenia nie jest z góry oznaczony ani nie wynika z właściwości zobowiązania, wobec czego spełnienie winno nastąpić niezwłocznie po wezwaniu do wykonania zgodnie z art. 455 kc. Niezwłoczne spełnienie świadczenia pieniężnego w rozumieniu art. 455 kc oznacza z reguły spełnienie go w terminie 14 dni (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 28.05.1991 r., II CR 623/90; wyrok Sądu Apelacyjnego we Wrocławiu z dnia 20.03.2012 r., I ACa 191/11).

Powodowie nie wykazali, aby skutecznie wezwali pozwanego do zapłaty przed wytoczeniem powództwa. W takiej sytuacji za doręczenie wezwania do zapłaty należy uznać doręczenie pozwanemu odpisu pozwu, co nastąpiło dnia 30.10.2020 r. (k. 60). Pozwany zatem popadł w opóźnienie od dnia 14.11.2020 r., co uzasadnia zasądzenie odsetek ustawowych za opóźnienie od tego dnia do dnia zapłaty.

W pozostałym zakresie powództwo podlegało oddaleniu jako nieuzasadnione.

Nietrafny był zarzut przedawnienia roszczenia. Ponieważ zobowiązanie do zwrotu świadczenia nienależnego jest zobowiązaniem bezterminowym, którego wymagalność zależy od wezwania do zapłaty, zastosowanie znajduje art. 120 kc, zgodnie z którym, jeżeli wymagalność zależy od podjęcia określonej czynności przez uprawnionego, bieg terminu rozpoczyna się od dnia, w którym roszczenie stałoby się wymagalne, gdyby uprawniony podjął czynność w najwcześniejszym możliwym terminie. Należy zatem rozważyć, kiedy powodowie mogli najwcześniejsz skierować do pozwanego wezwanie do zapłaty. W ocenie Sądu Okręgowego stan taki zaistniał wówczas, gdy pojawiły się w opinii publicznej, w prasie, itp. szerzej prezentowane poglądy co do możliwych wadliwości umów kredytów indeksowanych lub denominowanych do CHF, czy też po wejściu w życie ustawy antyspreadowej, a zatem około 2011 r. W takim wypadku do dnia wniesienia pozwu nie minął okres 10 lat. Termin przedawnienia roszczeń restytucyjnych konsumenta wobec przedsiębiorcy opartych na postanowieniach nieuczciwych rozpoczyna swój bieg od chwili, gdy powziął on wiedzę co do nieuczciwego charakteru warunków umownych (por. wyroki Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej: z dnia 09.07.2020 r., C-698/18 i C-699/18; z dnia 22.04.2021 r., C-485/19), albo w chwili, kiedy umowa stała się trwale bezskuteczna, czyli kiedy konsument stanowczo wyraził wolę jej unieważnienia (zob. uchwałę składu Sądu Najwyższego z dnia 07.05.2021 r., III CZP 6/21, OSNC 2021/9/56). Można jeszcze dodać, iż według niektórych prezentowanych w doktrynie i orzecznictwie poglądów nawet sama spłata pożyczki lub kredytu nie jest świadczeniem okresowym, gdyż spłacający spełnia jedno z góry oznaczone świadczenie tworzące jedną całość, ale tylko rozłożone w czasie, nie zaś szereg świadczeń równorzędnych (zob. B. Kordasiewicz w: System Prawa Cywilnego. Tom 2. Prawo cywilne – część ogólna, W-wa 2002, s. 548-549; wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 10.09.1970 r., I CR 329/70, PUG 70/12, oraz z dnia 02.10.1998 r., III CKN 578/98; wyrok Sądu Apelacyjnego w Białymstoku z dnia 17.01.2018 r., I ACa 705/17). Skoro spłata kredytu nie jest świadczeniem okresowym, to rozliczenie tej spłaty w wyniku stwierdzenia nieważności umowy tym bardziej nie może mieć takiego charakteru. Z tych przyczyn roszczenie kredytobiorcy przedawnia się w ogólnym sześciu- lub wcześniej dziesięcioletnim terminie przewidzianym w art. 118 kc – z uwzględnieniem dyspozycji art. 5 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 13.04.2018 r. o zmianie kodeksu cywilnego.

Brak jest podstaw do uwzględnienia zarzutu zatrzymania. Stosownie do art. 496 i 497 kc prawo zatrzymania powstaje m.in. w przypadku nieważności umowy wzajemnej, kiedy to każda ze stron zobowiązana jest do zwrotu otrzymanego

świadczenia drugiej. Tymczasem umowa kredytu nie jest umową wzajemną w rozumieniu przywołanych przepisów. Jest to umowa dwustronnie zobowiązująca i odpłatna, ale świadczenie kredytobiorcy nie jest ekwiwalentem świadczenia kredytodawcy, jak cena sprzedaży czy wynagrodzenie za wykonanie usługi (wynagrodzeniem takim są co do zasady odsetki umowne/kapitałowe). Kredytobiorca zwraca otrzymane do jego dyspozycji środki pieniężne, nie zaś spełnia w zamian za nie innego rodzaju świadczenie. W sprawach o zwrot świadczenia z kredytu nie znajduje zastosowania prawo zatrzymania przewidziane w przywołanych przepisach (por. wyroki Sądu Apelacyjnego w Warszawie: z dnia 04.12.2019 r., I ACa 442/18; z dnia 20.10.2021 r., I ACa 155/21).

Ponieważ powództwo zostało uwzględnione w całości w zakresie roszczenia głównego oraz prawie w całości w zakresie odsetek, należy uznać, że powodowie ulegli jedynie w niewielkim zakresie, co uzasadnia zastosowanie art. 100 k.p.c. w zw. z art. 98 k.p.c. Powodom przysługuje zwrot kosztów procesu obejmujących: opłatę sądową od pozwu – 1.000 zł, wynagrodzenie pełnomocnika ustalone zgodnie z § 2 pkt 6 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22.10.2015 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie – 5.400 zł, opłatę skarbową od pełnomocnictwa – 34 zł, a także koszt zaświadczenia Banku dotyczącego kredytu – 200 zł, tj. łącznie 6.634 zł. Usprawiedliwiony był wniosek powodów o uwzględnienie wskazanej opłaty za zaświadczenie. Opłatę za to zaświadczenie należy uznać za wydatek pozostający w związku z wytoczeniem powództwa, a nawet wręcz niezbędny do jego wytoczenia. Celowymi kosztami procesu są opłaty uiszczone na rzecz innych podmiotów, np. sądów (opłaty za odpisy z KRS, odpisy ksiąg wieczystych), organów administracji (opłaty za wypisy z MPZP, wypisy z katastru), itp. albo innych jeszcze instytucji, poniesione w celu uzyskania dokumentów będących później dowodami w sprawie.

Mając powyższe na uwadze, Sąd podjął rozstrzygnięcia zawarte w sentencji wyroku.